

занятті діти не лише цікавилися тим, що і як роблять інші, а й отримували та давали самостійні поради, обмінювалися деталями і навіть об'єднували свої моделі у великі конструкції. При цьому учасники спільної діяльності вирішували проблеми, що виникали, спілкувалися і радилися один з одним.

Для збагачення дітей враженнями та уявленнями про різні споруди з дітьми розглядалися картинки, ілюстрації, слайди, використовувалося художнє слово: казки, вірші, оповідання, пісні. У процесі спостережень ставилися запитання, які вимагали розгорнутої відповіді. Відповідаючи на запитання, у дітей уточнювалися та збагачувалися уявлення про предмети найближчого оточення, розвивалося монологічне та діалогічне мовлення.

Наводимо приклади ігор із картотеки легоконструювання, що спрямовані на формування культури спілкування, які нами було апробовано: «Побудуй свою історію». «Мішечок казок». «Лего-картини» «Придумай і створи небачену/небувалу тварину або рослину».

Отже, нам вдалося довести, що розвиток зв'язного мовлення у дітей із ЗНМ формується успішно за таких психолого-педагогічних умов: правильно організований розвиток спілкування, врахування інтересів та потреб дітей відповідної вікової групи, систематичне навчання зв'язного мовлення та взаємодії у різних видах ігротерапії, у процесі формування комунікативних здібностей та позитивних взаємовідносин між дітьми.

Список використаних джерел

1. Анішук А.М. Дошкільна лінгводидактика: навч.-метод. посіб. для студ. ВНЗ спец. «Дошкільна освіта». Ніжин : НДУ ім. М.Гоголя, 2014. 246 с.
2. Бутенко В. Г. Психолого-педагогічні основи ігрової діяльності дітей старшого дошкільного віку. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету*. Вип. LXXII. 2017. Т. 2. С. 51-56.
3. Кляп М.І. Основні засади корекції лексико-граматичної складової мовлення дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення III рівня в умовах ДНЗ. *Сучасні проблеми логопедії та реабілітації: матеріали VII Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції (15 лютого 2018 року, м. Суми)*. Суми: ФОП Цьома С.П. 2018. 198 с.
4. Особливості мовленнєвого розвитку дітей із загальним недорозвитком мовлення. DOI: <https://vseosvita.ua/library/osoblivosti-movlenneвого-rozvitku-ditej-iz-zagalnim-nedorozvinennam-movlenna-397160.html> (дата звернення: 22.12.2022).

ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ

Олена Колосова, кандидат педагогічних наук

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

Ольга Антонюк, вчитель початкових класів

Комунальний заклад «Вінницька спеціальна школа для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку» (Україна)

USE OF PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN THE DEVELOPMENT OF CHILDREN WITH MUSCULOSKELETAL DISORDERS

Olena Kolosova, Candidate of Pedagogy

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Olga Antoniuk, primary school teacher

Vinnitsia Special School for Children with Intellectual Disabilities (Ukraine)

***Анотація:** в статті висвітлено важливість розбудови інклюзивного суспільства, актуальні проблеми інтеграції дітей з порушенням опорно-рухового апарату.*

Проаналізовано можливості педагогічних технологій для розвитку дітей з порушеннями опорно-рухового апарату.

Ключові слова: *інклюзія, інклюзивна освіта, діти з порушенням опорно-рухового апарату, педагогічні технології.*

Abstract: *The article highlights the importance of building an inclusive society, the current problems of integration of children with musculoskeletal disorders. The possibilities of pedagogical technologies for the development of children with musculoskeletal disorders are analysed.*

Keywords: *inclusion, inclusive education, children with musculoskeletal disorders, pedagogical technologies.*

Інклюзія є однією з ключових цінностей сучасного суспільства, спрямованою на забезпечення рівних можливостей та доступу до всіх аспектів життя для всіх його членів, незалежно від їхніх фізичних, інтелектуальних, соціальних чи економічних особливостей. Інклюзія сприяє рівноправності, забезпечуючи доступ до освіти, працевлаштування, медичних послуг та інших ресурсів для всіх людей, включаючи осіб з інвалідністю, представників меншин та інших уразливих груп. Вона спрямована на усунення дискримінації та нерівності, забезпечуючи справедливе ставлення до кожної людини та рівні можливості для розвитку, допомагає людям реалізувати свій потенціал, брати активну участь у суспільному житті та відчувати свою цінність та важливість у суспільстві, сприяє інтеграції різних груп населення, зменшуючи соціальну ізоляцію та підвищуючи рівень взаєморозуміння та співпраці між людьми [4].

Інклюзивне суспільство ефективніше використовує людські ресурси, залучаючи таланти та здібності всіх його членів. Це сприяє інноваціям, підвищенню продуктивності та економічному зростанню. Інклюзивні практики допомагають виховувати толерантність, повагу до різноманітності та позитивне ставлення до відмінностей між людьми, стимулюють позитивні соціальні зміни, сприяючи формуванню справедливого та гармонійного суспільства [2].

Інклюзивна освіта сприяє розвитку індивідуальних здібностей кожної дитини, незалежно від її фізичних чи інтелектуальних можливостей. Це допомагає створювати рівні умови для навчання та розвитку, що особливо важливо для дітей з порушенням опорно-рухового апарату (ПОРА), які стикаються з різноманітними проблемами, що впливають на їхнє фізичне, психологічне та соціальне життя. Серед основних проблем, які виникають у дітей з ПОРА та їх сімей:

1. Обмежена мобільність: діти з ПОРА часто мають труднощі з пересуванням, що може обмежувати їхню здатність брати участь у фізичних активностях та соціальних заходах. Багатьом дітям потрібні інвалідні візки, ортопедичні пристрої, адаптовані меблі тощо. Забезпечення таким обладнанням може бути складним і дорогим. Діти з ПОРА можуть мати супутні медичні проблеми, такі як сколіоз, м'язова слабкість, контрактури суглобів, що вимагають постійного медичного спостереження та лікування.

2. Освітні проблеми: вони можуть стикатися з бар'єрами у фізичному середовищі ЗДО, що обмежує їхній доступ до навчання; потреба в адаптованих навчальних матеріалах, вихователі часто не мають достатньої підготовки для роботи з дітьми з ПОРА, що може призводити до недостатньої підтримки та розуміння їхніх потреб.

3. Соціальна ізоляція: діти з ПОРА часто стикаються з соціальною ізоляцією через обмеження у мобільності та бар'єри в доступі до соціальних заходів та ігор. Суспільство може ставитися до них з упередженням та стереотипами, що може впливати на їхнє психологічне благополуччя та самооцінку. Через обмежені можливості взаємодії з однолітками, діти з ПОРА можуть мати труднощі у розвитку соціальних навичок, що важливі для їхнього майбутнього життя.

4. Психологічні проблеми: часті медичні втручання, обмежена мобільність та соціальна ізоляція можуть негативно впливати на психоемоційний стан дітей, призводячи до

стресу, тривожності та депресії; такі діти можуть мати занижену самооцінку через відчуття своєї «інакшості» та нездатності виконувати ті ж самі дії, що їхні однолітки.

5. Економічні проблеми: лікування, реабілітація та забезпечення спеціальним обладнанням часто потребують значних фінансових витрат, що може бути важким тягарем для сімей.

6. Проблеми доступності: 1) архітектурні бар'єри: відсутність доступності у громадських місцях, транспорті та освітніх закладах обмежує можливості дітей з ПОРА брати активну участь у суспільному житті; 2) інформаційні бар'єри: брак доступної інформації про права та можливості дітей з ПОРА, а також відсутність інформаційної підтримки для їхніх сімей.

Усвідомлення цих проблем та активне їх вирішення допоможуть покращити якість життя дітей з порушенням опорно-рухового апарату, сприяючи їхній інтеграції у суспільство та розвитку їхніх потенційних можливостей.

Ефективними засобами вирішення означених проблем є застосування в освітньому процесі педагогічних технологій. Педагогічні технології – це сукупність методів, прийомів, інструментів і матеріалів, які використовуються в освітньому процесі для досягнення поставлених навчальних цілей. Вони включають в себе систематичне планування, реалізацію та оцінювання освітнього процесу на основі наукових знань і досягнень сучасної педагогіки та психології. Педагогічні технології дають змогу враховувати індивідуальні особливості дітей, адаптуючи навчальний процес під їхні потреби та здібності [6, с. 23].

Так, застосування в освітньому процесі ЗДО здоров'язбережувальних технологій у роботі з дітьми з ПОРА дозволить позитивно вплинути на їх фізичний розвиток, відновлення функцій опорно-рухового апарату [5, с. 423]. Серед них: Бломберг-терапія ритмічними рухами, яка заснована на природних ритмічних дитячих рухах, за допомогою яких стимулюються чутливі рецептори, які впливають на різні відділи головного мозку та відновлюються пошкоджені нейронні зв'язки, інтегруються рефлексії.

Бобат-терапія спрямована на підтримку вітальних функцій, на досягнення найкращого розвитку здібностей дитини, розвитку комунікативних здібностей, забезпечення максимально наближених до фізіологічних рухів, запобігання вторинних уражень (деформацій, атрофій). Дана технологія дозволяє підтримувати основні життєві функції дітей (прийом їжі, дихання), оптимально контролювати поставу у стані спокою та у русі відповідно до мети руху, позитивно впливає на розвиток моторної функції рук, виконання побутових функцій (одягання, туалет тощо). Для взаємодії з дитиною та стимуляції її активності в Бобат-терапії використовується гра, що також сприяє соціальній адаптації дошкільників.

Сенсорна інтеграція є важливим аспектом розвитку дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Це процес, за допомогою якого мозок організовує і обробляє сенсорну інформацію, отриману від різних сенсорних систем (зору, слуху, дотику, смаку, нюху, пропріоцепції та вестибулярної системи), що дозволяє дітям ефективно реагувати на навколишнє середовище [3].

До основних проблем в обробці сенсорної інформації дітей з ПОРА відносять: порушення пропріоцепції (відчуття положення тіла в просторі): труднощі з контролем рухів, відчуттям сили та координацією; вестибулярні проблеми: складнощі з балансом і координацією рухів, що можуть впливати на здатність виконувати повсякденні завдання; гіперчутливість або гіпочутливість до сенсорних стимулів: надмірна або недостатня реакція на звуки, світло, дотики тощо; порушення тактильного сприйняття: труднощі з розрізненням текстур і температур, дискомфорт при дотику до певних матеріалів.

Використання спеціальних програм сенсорної інтеграції, розроблених для задоволення індивідуальних потреб дитини дозволить вирішити зазначені проблеми. З цією метою доречно застосування ігрових технік для стимуляції різних сенсорних систем, створення сенсорної кімнати зі спеціальними сенсорними матеріалами та обладнанням (м'які поверхні, гойдалки, кулькові басейни, світлові панелі); вправ для розвитку пропріоцепції та

вестибулярного апарату (наприклад, розкачування, крутіння, стрибки), використання спеціальних пристосувань (м'ячі, гойдалки, балансири) для поліпшення балансу та координації; використання різних текстурних матеріалів (піску, води, глини) для розвитку тактильного сприйняття; виконання масажу або легких дотиків для зменшення гіперчутливості до дотиків.

У розвитку дітей з ПОРА ефективними є застосування інтерактивних технологій [1]. Так, програмне забезпечення корекційно-розвиваючого комп'ютерного комплексу «ТІМОКО» сприяє розвитку розумових та фізичних здібностей дітей цієї категорії, включає в себе інтерактивні ігри («Фотоальбом», «На кухні», «На пляжі», «В небі» тощо), які підвищують мотивацію дітей до фізичної і пізнавальної діяльності у веселій і цікавій формі. Діти розвивають рухові і когнітивні навички в ігровому середовищі, де ігри не носять змагальний характер, що забезпечує безпечний ігровий простір. Граючи в ігри, діти тренують увагу, зосередженість, підвищують швидкість реакції, пам'ять, у них розвивається двостороння координація, точність рухів, абстрактне мислення тощо.

Професійне інтерактивне обладнання в фізичній і психологічній реабілітації дітей створює голландська компанія-виробник NYOYN, а саме проєкційні стіни, підлоги і пісочниці. Інтерактивні продукти Бріюлайт можна застосовувати в освітніх цілях дітей з руховими порушеннями, розвивати їх моторні навички, вчити соціальній взаємодії в змагальних іграх. Так, для командної роботи дитини з ПОРА може стати інтерактивна пісочниця Бріюлайт, в якій може працювати декілька дітей над завданням «Побудувати місце для життя свинки, кролика, риби, пташки», важливо, що під час цієї гри діти проявляють лідерські якості, розподіляють тварин, а ще в них буде розвиватись дрібна моторика тощо.

Педагогічні технології є невід'ємною частиною сучасної освіти, спрямованою на підвищення її якості, індивідуалізацію навчального процесу та підготовку дітей з ПОРА до життя в сучасному суспільстві. Використання різноманітних методів, прийомів та інструментів забезпечує ефективну організацію навчального процесу та сприяє розвитку всебічно розвиненої особистості.

Список використаних джерел

1. Імбер В.І., Карук І.В., Колеснік К.А. Використання інформаційно-комунікаційних технологій під час застосування освітніх ситуацій у процесі групової діяльності з дітьми дошкільного віку. International scientific conference «Modernization of educational system: world trends and national peculiarities»: Conference Proceedings, February 23rd. Kaunas: Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2018. С. 138-140.
2. Карук І.В. Траєкторія розвитку дітей з особливими потребами в педагогічній спадщині В.О.Сухомлинського. Розвиток особистості молодшого школяра: сучасні реалії та перспективи: матеріали третьої науково-практичної інтернет-конференції молодих науковців та студентів. 2017. Вип. 4. С.117-119.
3. Колосова О.В. Інноваційні технології навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами. Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті сучасних освітніх парадигм: збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля». 2017. Вип. 6. С. 49-51.
4. Колосова О.В., Кронівець Т., Хіля А.В. Соціально-педагогічна підтримка дітей з інвалідністю в середовищі різноманіття: досвід ЄС. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2022. Вип. 64. С. 88-96.
5. Пахальчук Н. Використання здоров'язбережувальних технологій у фізичному вихованні дітей дошкільного віку. *Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій*: збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв, 9-11 квітня 2014 р., м. Вінниця / за ред. Г. С. Тарасенко ; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, інститут педагогіки, психології і мистецтв. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД». 2014. Вип. 3. С. 422-424.

6. Педагогічні технології інклюзивного навчання: навчально-методичний посібник. Уклад.: А. Василюк, Ю. Бондар, А. Хіля. Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця. 2020. 168 с

ДОСВІД АВСТРІЇ У ПРОЦЕСІ РОЗБУДОВИ СИСТЕМИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Наталя Кошелева, кандидат педагогічних наук, доцент

Горлівський інститут іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Дніпро, Україна)

AUSTRIAN EXPERIENCE IN DEVELOPING AN INCLUSIVE EDUCATION SYSTEM

Natalia Kosheleva, Candidate of Pedagogy, Associate Professor

Horlivka Institute for Foreign Languages of the State Higher Educational Establishment «Donbas State Pedagogical University» (Dnipro, Ukraine)

***Анотація.** Статтю присвячено аналізу досвіду створення національної системи інклюзивної освіти в Австрії. Визначено філософські і теоретичні засади інклюзивного підходу в австрійській освіті, висвітлено історію його розвитку. Наведено опис організаційно-методичних особливостей інклюзивної освіти в Австрії.*

***Ключові слова:** австрійська система освіти, діти з особливими освітніми потребами, спеціальна освіта, інклюзивна освіта, інтегровані класи.*

***Abstract.** The article analyses the experience of creating a national system of inclusive education in Austria. The author defines the philosophical and theoretical foundations of the inclusive approach in Austrian education, and highlights the history of its development. A description of the organisational and methodological features of inclusive education in Austria is given.*

***Key words:** Austrian education system, children with special educational needs, special education, inclusive education, integrated classes*

Актуальність обраної теми обумовлена філософією сучасної інклюзивної освіти, одна з провідних ідей якої полягає в забезпеченні рівноправності всіх учнів щодо здобуття освіти за місцем проживання. Ця ідея впливає з принципу визнання всіх людей однаково цінними і важливими для соціуму, незважаючи на відмінності, і має на меті забезпечити повноцінну інтеграцію дітей з особливими освітніми потребами (ООП) в навчальний процес і шкільне середовище, сприяти їхньому всебічному розвитку й повноцінній соціалізації. Соціальна затребуваність інклюзивної освіти в Україні щороку неухильно зростає: збільшується кількість інклюзивних груп закладів дошкільної освіти та інклюзивних класів закладів загальної середньої освіти, здобувачів освіти, які отримують у них освітні послуги. Так, наприклад, протягом останніх п'яти років кількість учнів з ООП в інклюзивних класах середніх шкіл зросла більше ніж у два рази; наразі в різних освітніх закладах України нараховується близько 45 тисяч здобувачів освіти з ООП; тож у перспективності інклюзивної освіти в Україні немає сумнівів. Проте наша країна тільки відносно нещодавно почала розбудовувати цю систему: активне запровадження її в українські школи почалось у 2016 р., на рік пізніше були внесені зміни до Закону України «Про освіту», які стосувались особливостей отримання освіти дітьми з ООП. Ці зміни стосувались підтвердження права дитини навчатись у будь-якому освітньому закладі незалежно від її особливостей; організації навчання в інклюзивних класах; розробки індивідуальних навчальних планів та програм для дітей з ООП та ін. Тому досвід країн Європи, в яких система інклюзивної освіти була створена раніше, є важливим для вдосконалення наших напрацювань у цій галузі. Однією з таких країн є Австрія, чий досвід розбудови системи інклюзивної освіти ми пропонуємо коротко оглянути.